

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 277/06-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. decembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť E. K. a I. K., obe bytom T., zastúpených advokátom JUDr. I. N., T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 270/04 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 270/04 **p o r u š i l** základné právo E. K. a I. K., aby sa ich vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 270/04 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. E. K. a I. K. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie každej v sume po 5 000 Sk (slovom päťtisíc slovenských korún), ktoré im je Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. E. K. a I. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 13 890 Sk (slovom trinásťtisícosemstodevät'desiat slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť na účet advokáta JUDr. I. N., T., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením zo 14. septembra 2006 č. k. I. ÚS 277/06-8 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť E. K. a I. K., obe bytom T. (ďalej aj „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 270/04 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že: „Dňa 2. 8. 2004 sme podali určovaciu žalobu, ktorú sme zmenili doplnujúcim návrhom (odpoveď na uznesenie súdu) zo dňa 15. 12. 2004 na žalobu na plnenie na Okresný súd Bratislava I., proti žalovanému A., a. s., B.

Okresný súd Bratislava I. nám zaslal výzvu na zaplatenie súdneho poplatku 1.000,- Sk zo dňa 10. 8. 2004 doručenú nám 13. 8. 2004. Bez zbytočného odkladu sme na druhú stranu výzvy nalepili kolok 1.000,- Sk a zaslali sme výzvu Okresnému súdu.

Súd v tejto veci vydal uznesenie zo dňa 2. 11. 2004 doručené právnenému zástupcovi žalobkyní dňa 9. 11. 2004, v ktorom súd požadoval uviesť presnú špecifikáciu. Na toto uznesenie súdu sme Okresnému súdu zaslali odpoveď doporučeným listom 15. 12. 2004 - doplnenie návrhu.

Od tohto času súd vôbec nebol činný a my sme boli nútení podávať žiadosti o odstránenie prietáhov v konaní (...). Súd na naše žiadosti vôbec nereagoval. (...)

Porušenie nášho základného práva spočíva v tom, že v konaní sa riadne nepokračuje a došlo k zbytočným prietahom (...).

Domáhame sa odstránenia právnej neistoty a existencii dlhotrvajúcich prietáhov v konaní a tým priznania nášho základného práva.

Táto skutočnosť je zvýraznená aj tým, že našou žalobou sa domáhame platenia výživného na výživu nás pozostalých žalobcov po našom manželovi a otcovi, na ktorého sme boli odkázané, ako pozostalé osoby. (...).

Navrhujeme, aby Ústavný súd Slovenskej republiky nám priznal primerané finančné zadosťučinenie - podľa § 50 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. vo výške každej z nás po 5.000,- Sk.

Náš návrh odôvodňujeme tým, že sme po dlhú dobu zneistené a doposiaľ nevieme, aké bude rozhodnutie Okresného súdu v Bratislave.

Sme presvedčené, že náš nárok v našej žalobe je oprávnený a že žalovaný je povinný nám poskytovať peňažným dôchodkom mesačné náklady na našu výživu.

Náš nárok patrí do oblasti rodinného práva a naša žaloba mala byť zo zreteľom na výživné pozostalých osôb súdom vyriešená do 6-tich mesiacoch od podania žaloby. (...)

Navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vyniesol tento náález:

Súd vyhlasuje, že Okresný súd Bratislava I. svojou nečinnosťou spôsobil prietáhy v súdnom konaní 12 C 270/04.

Ukladá sa Okresnému súdu Bratislava I., aby vo veci bez zbytočného odkladu konal.

Sťažovateľkám sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5.000,- Sk pre každú sťažovateľku.“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom Mgr. M. L., listom z 10. októbra 2006 č. Spr. 2136/06 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 30. novembra 2006.

2.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení podal chronologický prehľad úkonov vykonaných okresným súdom v napadnutom konaní a uviedol nasledovné relevantné skutočnosti:

„(...) dovoľujeme si Vám v úvode nášho vyjadrenia a informácie o stave konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 270/04 oznámiť, že netrvám na ústnom prejednaní doručenej ústavnej sťažnosti, súhlasím s tým, aby podľa ust. § 30

ods. 2 zák. č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov Ústavný súd SR upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, ak dospeje k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Dovoľujem si poukázať na skutočnosť, že navrhovateľky nevyužili možnosť v súlade so zák. č. 757/2004 Z. z. v platnom znení a nepodali sťažnosť na prietahy v konaní na Okresný súd Bratislava I. (...).

Ako to vyplýva z priebehu konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 270/04 došlo k prietahom v konaní a to od 16. 12. 2004.

S poukazom na uvedené si dovoľujeme navrhnúť váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby bola vzatá na vedomie skutočnosť, že súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení 12 C. (...)

2.2 Právny zástupca sťažovateľiek vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu okresného súdu uviedol, že:

„(...) Nie je pravdou tvrdenie v druhom odseku vyjadrenia odporcu, že navrhovateľky nevyužili možnosť podávať sťažnosť na prietahy v konaní na Okresný súd Bratislava I.

Z našej sťažnosti podanej Ústavnému súdu SR vyplýva, že sme podávali žiadosti o odstránenie prietahov v konaní dňa 26. 4. 2005 a 21. 12. 2005 a urgenciu žiadostí o odstránenie prietahov v konaní dňa 6. 3. 2006. Súd na naše žiadosti a urgenciu vôbec nereagoval.

Odporca konštatuje, že došlo k prietahom v konaní od 16. 12. 2004, s čím je možné sa stotožniť.

Oznamujem ústavnému súdu, že netrvám na tom, aby sa v predmetnej veci konalo ústne pojednávanie a zároveň Vám oznamujem, že si uplatňujem aj trovy právneho zastúpenia. (...).

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej

prerokovanie na ústnom pojednávaní - vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva - ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 12 C 270/04:

Dňa 2. augusta 2004 podali sťažovateľky okresnému súdu žalobný návrh „o určenie prepočtu na výživu pozostalých“ proti A., a. s., so sídlom v B. (ďalej len „odporkyňa“). Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 12 C 270/04 a bola pridelená na prerokovanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. B. B.

Dňa 4. augusta 2004 sudkyňa dala úpravou kancelárii pokyn, aby bola vec predložená vyššej súdnej úradníčke.

Dňa 9. augusta 2004 vyššia súdna úradníčka vyzvala sťažovateľky na zaplatenie súdneho poplatku za návrh, pod následkom zastavenia konania.

Dňa 18. augusta 2004 sťažovateľky zaplatili súdny poplatok.

Dňa 16. septembra 2004 vyššia súdna úradníčka vyzvala odporkyňu, aby sa vyjadrila k žalobnému návrhu, ktorý jej bol zároveň doručený.

Dňa 4. októbra 2004 sa odporkyňa vyjadrila k návrhu.

Dňa 2. novembra 2004 súd uznesením č. k. 12 C 270/04-20 vyzval sťažovateľky, aby v lehote 10 dní odstránili nedostatky návrhu na začatie konania, najmä aby špecifikovali petit svojho podania. Súd zároveň doručil sťažovateľkám vyjadrenie odporkyne k návrhu.

Dňa 16. decembra 2004 vyššia súdna úradníčka dala úpravou kancelárii pokyn predložiť spis zákonnej sudkyňi.

Dňa 20. decembra 2004 sťažovateľky doručil súdu „odpoveď na uznesenie súdu zo dňa 2. 11. 2004“, v ktorej upravili petit žalobného návrhu.

Dňa 28. mája 2005 právny zástupca sťažovateľiek požiadal súd o odstránenie priesťahov v konaní.

Dňa 23. decembra 2005 právny zástupca sťažovateľiek opätovne požiadal súd o odstránenie priesťahov v konaní.

Dňa 13. marca 2006 právny zástupca sťažovateľiek znovu požiadal súd o odstránenie priesťahov v konaní.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priesťahov (...).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 270/04 došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého

jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať na vrub faktickej náročnosti alebo právnej zložitosti prerokovávanej veci. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal zložitosť napadnutej veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľiek v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom, teda zjavne neprimeraná dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľiek.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný v období od 20. decembra 2004 až dosiaľ. Okresný súd teda počas takmer dvoch rokov vo veci nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky ako navrhovateľky počas napadnutého súdneho konania nachádzajú, čo je základným účelom práva zaručeného v citovaných článkoch ústavy a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pozri napr. I. ÚS 41/02). K priet'ahom, ktoré nemožno ničím ospravedlniť pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale v dôsledku postupu súdu. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci, a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkom súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním

napr. na to, že súd konal „s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení“ (pozri napr. I. ÚS 119/03).

Námietka okresného súdu, že „navrhovateľky nevyužili možnosť v súlade so zák. č. 757/2004 Z. z. v platnom znení a nepodali sťažnosť na prietahy v konaní“ v danom štádiu konania pred ústavným súdom, teda po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie je už bezpredmetná. Okrem toho aj z chronológie úkonov vykonaných okresným súdom v napadnutom konaní vyplýva, že sťažovateľky sa materiálne opakovane domáhali o odstránenie prietahov v napadnutom konaní aj keď svoje podania formálne neoznačili za sťažnosť.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľiek na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľkám ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľky požadovali priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume každej po 5 000 Sk.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľky. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať im aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v požadovanej výške každej po 5 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil,

je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o návrhu sťažovateľiek na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľkám aj trovy právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia 8. augusta 2006, podanie sťažnosti 10. augusta 2006 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 30. novembra 2006). Za tri úkony vykonané v roku 2006 patrí odmena trikrát 2 730 Sk a režijný paušál trikrát 164 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), preto trovy právneho zastúpenia pre jednu sťažovateľku predstavujú sumu 8 682 Sk. Základná sadzba tarifnej odmeny však bola znížená o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“, t. j. na sumu 6 945,60 Sk, preto v prípade dvoch sťažovateľiek tvorí náhrada trov za tri úkony právnych služieb vykonané v roku 2006 zaokrúhlene sumu 13 890 Sk v zmysle citovanej vyhlášky.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľiek rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. decembra 2006